

Pauliina Yliniitty

RAAHEN WANHA RAUTATIEASEMA

Kuvataiteen koulutusohjelma
Kalligrafian suuntautumisvaihtoehto
2014

RAAHEN WANHA RAUTATIEASEMA

Yliniitty, Pauliina
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Marraskuu 2014
Ohjaaja: Kespersaks, Veiko
Sivumäärä: 27
Liitteitä: 3

Asiasanat: kirjoittaminen, kalligrafia, käsityö, taide

Tämän raportin tarkoituksena on kuvata kaksi vuotta kestänyttä opinnäytetyön tekemisen prosessia kuin myös tekijän omaa henkilökohtaista prosessia. Opinnäytetyön taiteellinen osuus on kalligrafinen paneeli Raahen Rautatieasemasta. Paneelin tekstit on kirjoitettu pääosin *italicilla* ja se on kuvitettu maalauksella ja neljällä piirroksella.

Raportissa kuvataan aiheen ja työn laajuuden rajaamisen haastetta, erilaisia kokeiluja, mutta myös tehtyjä valintoja. Tekijä vertailee niin käsin kirjoittamisen ja kalligrafian kuin myös käsityön ja taiteen eroja ja yhtäläisyyksiä.

Tekijä on edelleen innostunut kalligrafian tarjoamista monista mahdollisuuksista ja haasteista. Oman tekemisen lisäksi tekijän tavoitteena on tehdä kalligrafiaa tunnetuksi niin kädentaitona kuin taiteenakin.

THE OLD RAILWAY STATION OF RAAHE

Yliniitty, Pauliina

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Fine Arts

November 2014

Supervisor: Kespersaks, Veiko

Number of pages: 27

Appendices: 3

Keywords: handwriting, calligraphy, craft, art

The purpose of this report is to describe the process while working on the thesis for two years and also to describe the author's own personal process at the same time. The artistic part of the thesis is a calligraphic panel about the old Railway Station in Raahe. The most of the text is written in italic handwriting and the work is illustrated with a painting and four drawings.

In this report the author describes the challenge to restrict the work, many different experiments and also the choices. The author compares both differences and similarities between handwriting and calligraphy as well as between craft and art.

The author is still very interested in the possibilities and challenges of the calligraphy and continues her own calligraphic working. Further the author wants to raise the knowledge of the calligraphy and the better understanding of the art of writing as craft and as art.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	PANEELI RAUTATIEASEMASTA.....	6
2.1	Aiheen rajaamisesta	6
2.2	Luonnoksia ja käsialojen valintaa.....	9
2.3	Materiaalien valinta	15
3	MITÄ KALLIGRAFIA ON	16
3.1.1	Kirjoittamista vai kalligrafiaa.....	16
3.1.2	Käsityötä vai taidetta	17
3.2	Teoreettinen viitekehys	20
3.3	Minä	21
4	POHDINTA.....	24
4.1	Valmis työ.....	24
4.2	Jäljelle jääneitä ajatuksia.....	24
	LÄHTEET.....	26
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tarkalleen kuusi vuotta sitten olin tilanteessa, jolloin en varmuudella tiennyt jatkuvatko työni. Mietin silloin mitä oikeasti haluaisin vielä tehdä tai oppia. Olin aikaisemmin käynyt Limingan taidekoulun, tehnyt paljon käsitöitä sekä pastellitöitä, joiden tekemisestä erityisesti pidin. Kaikkein voimakkaimmin mieleeni nousi lyhyt kalliigrafian kurssi, jolla olin ollut pari vuotta aiemmin. Kurssin jälkeen olin tehnyt kalliigrafiaa vain hyvin satunnaisesti.

Aloin etsiä netistä paikkaa missä voisin opiskella kalliigrafiaa. Löysin kurssin, joka alkoi Raahessa, 70 km päässä kotoani, ilmoittauduin, aloitin kurssin ja jatkoin etsimistä, koska tunsin, ettei muutama tunti riittäisi. Löysin Kankaanpäässä alkavan historiallisen kirjoittamisen kurssin ja hain. Tuntui vain, että nyt tai ei koskaan. Sain sen jälkeen puhelun eräänä lauantaina viiden aikaan iltapäivällä Margit Niemiseltä. Ei kukaan soita opiskeluasioita siihen aikaan, joten muistan sen aina!

Aloitin kalliigrafian perusopinnot Kankaanpään kuvataidekoululla pian tuon puhelun jälkeen. Siitä alkoi tämä polku, joka on tuonut kurssi kurssilta eteenpäin. Jokaisen kurssin päätyttyä tuli mahdollisuus aloittaa uusi kurssi, mikä joka kerta tuntui yhtä itsestään selvältä.

Ennen kalliigrafiaan tutustumista olin kokeillut ja tehnyt monenlaisia käsitöitä. Itse asiassa sain viime jouluna entiseltä ala-asteen opettajaltani listan, jota hän oli kerännyt koko ala-asteen ajan. Siihen oli listattu kaikki tekemämme käsityöt, koska niitä oli hänen mielestään poikkeuksellisen paljon.

Olen näiden opiskeluvuosieni aikana usein pohtinut sitä, onko kalliigrafia käsityötä, käsityötaidetta vai taidetta. Tai onko kalliigrafiaa koskaan esillä taidemuseoissa. Viimeksi syyskuisella opintomatkallemme Pietariin ihmettelin niin Eremitaasin näyttelyiden yltäkylläistä runsautta kuin yhtälailla sitä, että kalliigrafiaa ei ollut esillä. Viitteitä kalliigrafiaan liittyvistä asioista, sulkakynä, käsinkirjoitettuja kirjoja ja kirjoja, löytyi vain muutamien taulujen yksityiskohdista, kun niitä etsimällä etsi.

Opinnäytetyöni aihe Raahen Rautatieasema on valikoitunut monien sattumien summana, samoin kuin työn sisältö on kehittynyt. Selvää on joka tapauksessa, että niin kalliigrafian tekemisellä kuin valitsemallani aiheella, haluan kunnioittaa kaikkea kä-

sillä tekemistä, onpa se sitten puurakentamista, ompelemista, muovailua tai kirjoittamista, käsityötä tai taidetta. Kaikki nämä vaativat taitoja, vaikka tekemisen tavoite on eri.

Kuvaan tässä opinnäytetyöni kirjallisessa osuudessa niin itse taiteellisen työn tekemisen kuin omaa koko opiskelunkin aikaista prosessiani. Pohdin myös kalligrafian ja kirjoittamisen sekä käsityön että taiteen eroja ja yhtäläisyyksiä.

2 PANEELI RAUTATIEASEMASTA

2.1 Aiheen rajaamisesta

Olen vaativa itseltäni. Ajattelen, että jos työ ansaitsee tulla tehdyksi, ansaitsee se tulla hyvin tehdyksi. Ainakin pitää yrittää parhaansa ja kaikkensa. Rön sylen helposti, enkä tahdo pysyä asiassa. Asiat menevät yli, eivät pysy kohtuudessa. Muistutan itseäni usein siitä, mikä oli ensimmäinen kysymys, mitä olenkaan tekemässä ja miksi. Silti jokainen ajatus vie seuraavaan ja teen liikaa ja turhaan. Vähemmälläkin pääsisin. Mutta mitä tekisin, ellen tekisi jotain koko ajan.

Samoin kävi myös opinnäytetyöni aiheen kanssa. Oli laaja ja mielenkiintoinen suunnitelma, ei minusta mahdoton, sisältö pitkälle mielessä ja osa ohjeista jo paperillekin kirjoitettuna. Mutta kun on päivät töissä, viikonloppuisin usein koulua muine tehtävineen matkojen takana, ja lapset omine tarpeineen kotona, niin vähempikin pitää riittää. Pitää karsia jotain pois. Ehdin kyllä tuon joskus, sillä idea ei häviä eikä karkaa. Täytyy nyt vain valita jotain enemmän tavallisen kokoista.

Opinnäytetyöni aihe on siis elänyt monenlaisia vaiheita, pääasiassa supistuen. Ensimmäisestä ajatuksesta opinnäytetyön aiheesta on aika tasan kaksi vuotta aikaa. Muistan onnen tunteen kotimatalla koulusta kotiin, kun keksin ideani. Vieläkin hetkittäin ajattelen, että miksi en pitänyt kiinni alkuperäisestä suunnitelmastani. Matkan varrella olisin pystynyt toisia osioita tekemään. Hetkittäin taas mietin, että aika ei olisi riittänyt millään. Joka tapauksessa ensimmäisestä ajatuksesta luopuminen on ollut todella vaikeaa. Tuntuu kuin olisi pettänyt itsensä ilman riittävän hyvää syytä.

Se on myös hidastanut työn kanssa eteenpäin pääsemisessä, koska olen joutunut neuvottelemaan asiasta itseni kanssa monia kertoja.

Opinnäytetyöni ohjaajana on toiminut Veiko Kespersaks. Keskusteltuani hänen kanssaan työn laajuudesta ja eri vaihtoehtoista loppukesällä 2013, valitsin aiheekseni Raahen Rautatieaseman. Paneeli aiheesta on sopivan laajuinen opinnäytetyöksi. Päivätyöhöni liittyen olin tutustunut aseman nykyiseen omistajaan ja päässyt myös käymään asemalla. Asemalla toimii tänä päivänä käsityöläisten myymälä, kahvila ja taidegalleria. Aseman nykyinen toiminta vain vahvisti ajatustani, että valinta aiheelle on oikea. Kuten jo aikaisemmin totesin, haluan työlläni kunnioittaa kaikkea vanhaa käsityöperinnettä, mitä rakennus jo itsessään edustaa ja mitä palveluja siellä tarjotaan tänään.

2.1.1 Rautatieasema

Raahen yksityinen rautatie ja sitä palveleva asemarakennus on rakennettu aikanaan Raahen kaupungin ja paikallisen kauppaneuvos Henrik Soveliuksen huomattavan lahjoituksen turvin perustetun Rautatieosakeyhtiön toimesta. Osakeyhtiö oli perustettu, jotta myös jokainen raahelainen pystyisi osallistumaan rautatiehankkeeseen. Asemarakennus on rakennettu vuosina 1889–1890. Valtion Rautatiet osti Raahen rataosuuden itselleen vasta myöhemmin Rautatieosakeyhtiöltä. Ensimmäinen juna saapui asemalle elokuussa 1899, ja henkilöliikenne asemalla jatkui vuoteen 1966 asti, jolloin VR lopetti liikennöinnin. Henkilöliikenteen lippuja asemalla myytiin vuoteen 2010 saakka. Vuonna 2013 asemarakennus siirtyi yksityiseen omistukseen.

Tällä hetkellä aseman tiloja vuokraa Osuuskunta Kuutostiimi. Kuutostiimiin kuuluu 13 pienyrittäjää. Heidän tuotteisiinsa kuuluu koruja, keramiikkaa, nukkeja, tekstiilejä ja marjajalosteita. Näitä myydään aseman tiloissa toimivassa myymälässä. Tämän lisäksi tiloissa toimii tilausompelimo, pienimuotoinen kahvila sekä taidegalleria. Nykyisen toiminnan ansiosta asemasta on syntynyt paikka, jonne jokaisen raahelaisen on mahdollista päästä käymään. Se on asia, jota nykyinen omistaja toivoi hankkiansa rakennuksen. Omistajan ja tiimiläisten tavoitteena on kunnostaa myös asemapuisto ja sen istutukset vastaamaan aikaa, jolloin henkilöliikennettä vielä oli. Tänä päivänä ohikulkevat junat ovat usein asiakkaille iloinen yllätys, vaikka ne Rautaruukin tavarajunia ovatkin. (Ryynänen 2013.)

2.1.2 Paneelin sisältö

Alun perin halusin tehdä paneelin keskittyen vain ja ainoastaan asemarakennukseen; sen suunnittelijaan, piirustuksiin, yksityiskohtiin ja rakennuksen edustamaan tyyliisuuntaan, kansallisromantiikkaan ja/tai jugendiin. Eri lähteissä mainitaan nämä molemmat tyyliuunnat, jotka ilmestyivät suomalaiseen arkkitehtuuriin juuri vuosisadanvaihteessa. Jugend (saks. nuoriso) tai Art Nouveau (ransk. uusi taide) oli 1890–1910 lukujen tyyliisuunta. Termillä kansallisromantiikka taas on viitattu juuri samaan aikaan ajoittuvaan tyyliin tai aikakauteen, jolloin mm. arkkitehtuurissa esiintyi tietoisia pyrkimyksiä luoda kansallista taidetta. (Taiteen Pikkujättiläinen 1995, 277 ja 288.)

Etsinnöistäni huolimatta (Kirjasto, Raahen museo, Museovirasto) en onnistunut saamaan käsiini rakennuksen piirustuksia, sen suunnittelijakin on jäänyt tuntemattomaksi, enkä siis löytänyt toivomaani sisältöä työlle. Sen sijaan sain rakennuksen nykyiseltä omistajalta mielenkiintoisen leikkeen Raahen lehti -sanomalehdestä vuodelta 1899. (Liitteet 1-3) Artikkelissa kerrotaan aseman avajaisista, ja siihen on kirjoitettu aseman ”vihkiäisissä” rehtori H. A. Ingmanin pitämä puhe ”asemahuoneen rappusilta äärettömän suurelle kansajoukolle”. Tästä puheesta löytyy paljon mielenkiintoista historiaa rakennushankkeeseen liittyvistä vaiheista ja sen suurista vaikeuksista. Artikkelin mukaan: ”Kaupungin kustannuksella pantiin w. 1884 yliinsinööri Th. Tallqwistin kautta tutkimus toimeen ja tehtiin täydelliset piirustukset ja kustannusarvio radalle Lapin asemalta Raahen ja sen satamaan..” Sisältääkö tuo siis myös aseman piirustukset vaiko vain radan. Asemarakennuksesta erikseen ei mainita sanallakaan ja yleensäkin piirustuksista vain että yli-insinööri Tallqwistin kautta. Joten tästä lehtileikkeestä saan jotain sisältöä työhöni, mutta se ei täysin vastaa alkuperäiseen ajatukseeni.

Rakennuksesta itsestään on siis saatavilla hyvin vähän tietoa kohtuullisella etsimisellä. Siksi tutkin lisäksi yleistä rautateiden historiaa. Ohjaava opettajani Veiko ehdotti jo aiemmin, että sisällyttäisin työhöni tietoa ja kuvia junista. Minä ajattelin, että onpas miesmäinen ajatus. Aina pitäisi olla menopelejä ja moottoreita. Minä olen kiinnostunut rakennuksesta, en junista.

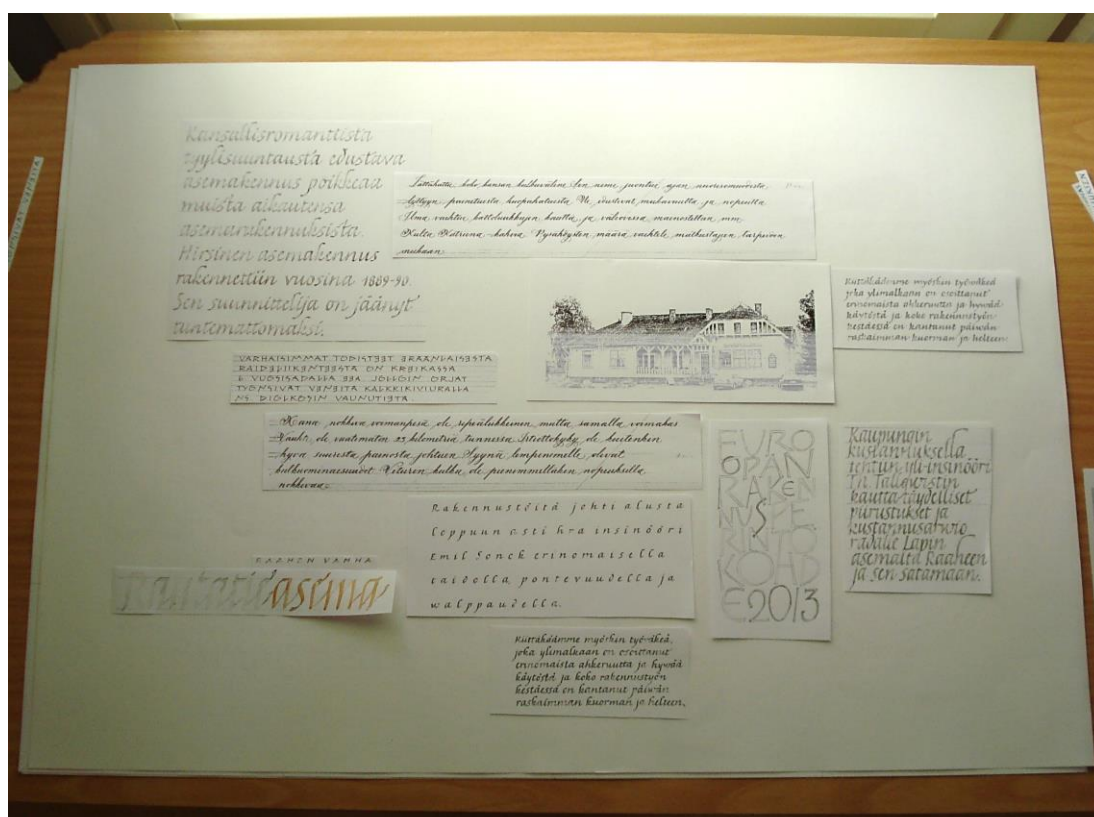
VR:n internet-sivuilta löytyy 150-vuotis historiikki Suomen rautateiden vaiheista ja erilaisista kulloinkin käytössä olleista vetureista. Ei asemarakennusta ilman vetureita.

Onhan se perustelu sekin, joten luin tarinoita vetureista. Esim. Isoksi Vaaleeksi kutsutun veturin kohdalla on erityisesti mainittu Raahe. ”Rankimman urakkansa nämä työjuhdat tekivät kuitenkin Vartiuksen ja Raahen välisten malmijunien vetäjinä”. Tai Lättähattu, jonka kohdalla lukee: ”Tarinat kertovat etenkin Pohjois-Suomessa kuljettajan jättäneen matkustajia ja ottaneen heitä kyytiin myös virallisten pysähdyspaikkojen ulkopuolelta.” Tällaisilla perusteilla valitsin työhöni tulevat veturit; ne ovat joko varmasti kulkeneet Raahessa tai mitä todennäköisimmin niin tehneet. Näin työni asiasisältö alkoi olla kasassa, rakennuksesta kaikki mitä on ollut löydettävissä, vähän avajaispäivän juhlaajuna-ajelusta ja jotain vetureista.

2.2 Luonnoksia ja käsialojen valintaa

Näiden sisältöjen pohjalta tein kolme hyvin erilaista luonnosta ja alussa ajattelin, että tekisin kolme erilaista paneelia. Yksi sellainen, jonka tunnelma muistuttaisi rakentamisen ajasta, toisen tunnelmaltaan lapsellisen ja leikkisän ja kolmannen, joka olisi joko moderni tai poikkeaisi muulla tavalla esim. sommittelultaan perinteisestä paneelistä. Olen katsellut usein Dave Woodin töiden kuvia, joita hän on alkanut täyttämään ikään kuin kuvan laidoilta.

Ensimmäiseen luonnokseen liittyi erityisesti haaste käyttää useita erilaisia aakkostoja ja saada aikaiseksi tasapainoinen työ. Halusin siitä vanhan värisen, vanhan näköisen, tyylikkään, arvokkaan yms. Toisen luonnoksen haasteena olisi nimenomaan leikki, joka itselleni on ollut todella vaikeaa. Olen pohtinut asiaa usein ja ajattelen sen liittyvän kaikkiin velvollisuuksiin ja vastuuseen joita elämä on täynnä. Elämässäni ei moniin vuosiin ole ollut tilaa leikkileikille tai omat voimat eivät ole sellaiseen riittäneet. Hetket jolloin kalligrafiaopintojen aikana on pyydetty leikkimään joko väreillä, välineillä tai aakkosilla ovat olleet kauhistuttavia ja lamauttavia. On ollut paljon helpompaa pitää kiinni rutiineista, kaikesta perinteisestä ja tutusta turvallisesta kuin heittäytyä leikkimään. Tästä työstä halusin värikkäämmän ja irrottelevamman. Samaan aiheeseen liittyi myös kolmannen luonnoksen haaste. Pois tutusta ja sellaisesta, mihin uskon pystyväni. Voin kertoa, että jo luonnosten tekeminen oli vaikeaa. Kahteen jälkimmäiseen luonnokseen en ole vielääkään tyytyväinen vaikka leikkiversion kanssa olen pidemmällä. Aion jatkaa niiden työstämistä joka tapauksessa. Sisällöl-

Tärkeimmäksi, edellä mainituistakin syistä, näistä kolmesta on prosessin aikana valikoitunut ensimmäinen eli perinteinen sommitelma. Työstäessäni luonnoksia, olen kirjoittanut tekstejä hyvin monella tapaa. Eräänä lokakuun lopun iltana järjestellessäni uusimpia sivuja prosessipäiväkirjaan ajattelin, että olen kokeillut kaikkea mahdollista. Näissä ensimmäisissä luonnoksissa olen käyttänyt sekä *italicia*, roomalaisia suuraakkosia, *rondea*, *copperplatea* ym.

Joistakin kokeilemistani jutuista tulee mieleeni ihan joku toinen kalligrafi eivätkä ne kokeilut tunnu omilta. Olen nysvääjänäpertäjä ja pikkutarkan työn tekijä. Sellaisesta nautin eniten, kuten huomasin jälleen kerran *junia* piirtäessäni.

Katsoessamme kesällä luonnoksia yhdessä ohjaajani kanssa, kolmas jätettiin sivuun heti siksi, että kannattaa keskittyä johonkin, ei kaikkiin. Kahden työstämistä jatkan. Yksi riittää opinnäytetyöksi. Keskustelun tulos oli myös, että haen jotain yksinkertaisempaa. Ei viittä eri käsialaa yhteen työhön. Olin luonnoksia tehdessäni katsellut mm. Ann Hecklen töitä.

Mietin mitä käsialoja pitäisi jättää pois tai vaihtaa. *Copperplatea* ei tule usein vastaan kalligrafisissa paneeleissa. Vai enkö ole vain huomannut. Mutta onko se syy hylätä kyseinen käsiala. Siitäkin voi tehdä mahdollisimman yksinkertaisen ja pelkistetyn version. Päätin jättää pois *copperplaten* ja valitsin *ronden*, sillä mielessäni oli pysty käsiala (sopii otsikkoon), mitä *ronde* itsessään jo on. *Ronde* on 1600-luvun ranskalainen käsiala. Tämän jälkeen kokeilin *antiikvaa* ja pystyä päätteetöntä *italicia*. Tottahan se on, mitä yksinkertaisempaa sen luettavampaa. Mutta ei välttämättä helpompaa kirjoittaa. Kun on oppinut, että onnistuessaan hyvin *italicin* kirjaimissa on pienet kauniit päätteet, niin tuntuu mahdottomalle muistaa olla tekemättä päätteitä. Sinne ne tahtovat lipsahtaa, omille paikoilleen, joten kirjoittaminen vaatii todella keskittymistä. Olen siis valinnut päätteettömän pystyn *italicin* pääkäsialaksi.

Sain myös ohjaajaltani vinkiksi kuvia töistä, joita olin jo katsellut sekä pari sellaista kuvaa, joissa oli piirrettyjä *vetureita*. Niin hienoja kuvia! Nämä *veturityöt* näyttävät ryhdikkäiltä, arvokkailta ja tunnelmaltaan rauhallisilta. Ehkä niiden voisi sanoa olevan sellaisia perinteisiä ja klassisia kalligrafisia töitä. Sopii minulle. Ainoa mikä tässä välillä kaihertaa on se, että olisin mielelläni piirtänyt rakennuksen kulmia ja yksityiskohtia. Mutta sille on edellä jo mainittu syy, miksi näin ei ole. Olen vain huo-

mannut monta kertaa tämän prosessin aikana kuinka vaikeaa on luopua ajatuksistaan, kun on kerran jotain saanut päähänsä. Joka tapauksessa päätin antautua vetureille.

Hämmästyttävää näissä kahdessa junatyössä ovat myös tekstit. Sitä on todella paljon ja käytetty tekstityyli on hyvin yksinkertaista, suuraakkosia ja antiikvaa. Onko se liian yksinkertaista? Eikö se ole liian yksinkertaista? Voinko minäkin tehdä noin? Eikö nyt pitäisi yrittää näyttää hallitseeko kaaret ja kiekurat. Mistä tulee tuo ajatus, että kalligrafista taitoa ja osaamista on kaarien hallinta.

Junien kuvien myötä ratkaisin myös sen, että piirrän asemarakennuksen kokonaisena edestä. Siihen tulee myös vähän väriä, jotta se erottuu junia tärkeämpänä ja alkupe-
räisenä elementtinä. Poimin ensin rakennuksen katon väristä aavistuksen myös otsikon tekstiin, joka kevenee sillä, ettei ole täysin musta. Tein myös asemarakennuksesta hyvin värikkään kuvan, mutta sitä en saata itse katsoa ollenkaan. Väriä pitää olla hillitysti. Se on varmaan osaltaan omaa käsialaa.

Aseman merkityksen kaupungille, juhlan juhlavuuden ja arvokkuuden, joka ilmeni avajaispuheessa, suunnittelin ensin tuovani työhön otsikon isoin kultaisin alkukirjaimin. Raahan kaupungille radan rakennuspäätös on aikanaan ollut merkittävä. Kultaisia isoja kirjaimia kokeillessa, kokeilin myös otsikon viimeistä a-kirjainta kultaisena, työn tasapainon vuoksi. Ainakin luonnoksessa, kun sitä vaihtelin ja katselin, viimeinen kirjain kultaisena näytti paremmalta. Mietin myös voisiko otsikon loppuun lisätä Raahan vaakunan tms. tasapainottamaan sommitelmaa, mutta asiaa on jo monenlaista eikä kalligrafinen työ voi yksistään olla kuvittamista niin kirjain jääköön rivin viimeiseksi. Vaikka Betty Edwards (2004, 255) onkin kirjoittanut kirjassaan: ”Kuvan piirtämisen ja allekirjoituksen, lauseen tai kappaleen ”piirtämisen” välillä ei ole suurtakaan eroa”.

Marraskuun alussa ohjaajan kanssa käymäni keskustelun pohjalta, kultaiset alkukirjaimet, jotka näkyvät seuraavassa kuvassa, jäivät pois. Päätin sen sijaan vaalentaa otsikon kirjaimia aavistuksen verran sekoittamalla kultamaalia mustaan väriin, jolla kirjaimet teen. Tälle idealle löytyi työn edetessä myös toinen kohde. Rakennuksen katto kimaltelee hyvin hienovaraisesti.

3 MITÄ KALLIGRAFIA ON

3.1.1 Kirjoittamista vai kalligrafiaa

Onko kaikki kirjoittaminen kalligrafiaa. Mikä tekee kirjoittamisesta kalligrafiaa. Miksi se ei ole pelkästään kirjoittamista. Mikä on piirtämisen ja kalligrafian ero? Onko se esim. työni otsikon kohdalla, että minulla on tarkka malli, jonka jäljennän. En tunne tekstityypin sääntöjä enkä siksi koe voivani tehdä sitä vapaasti tasaterää tai sivellintä käyttäen. Onko kalligrafiaa se, että pystyisi luomaan jotain vapaasti säännöt tuntien.

Tekeekö kirjoittamisesta kalligrafiaa se, että se on osa kokonaisuutta. Yhden sanan voi kirjoittaa kalligrafisesti, kalligrafisella käsialalla. Onko yksi sana riittävä kokonaisuus ollakseen taidetta. Jos se on ajateltu ja harkittu kokonaisuus, säännöt ja suhteet tuntien, yksi sana tai yksi kirjainkin voi olla taidetta.

Taiteessa sana *suhde* on tärkeä. Taide on suhteita. Taide koostuu osista, jotka ovat kauniissa suhteissa toisten osien ja kokonaisuuden kanssa ja nämä muodostavat yhdessä taiteen arvokkaimman ominaisuuden: yhtenäisyyden. Samat ominaisuudet muokkaavat käsialastasi kauniissa suhteessa olevia muotoja, jotka on yhdistetty rytmiseksi, yhtenäiseksi ja yhdistyneeksi kokonaisuudeksi ja luovat siten kaunista käsialaa. (Edwards 2004, 261.)

Kalligrafiaa voi tehdä näyttelyitä ja tilaustöitä varten tai se voi olla itseä miellyttävää, Voiko kalligrafinen teksti jättää jonkun kylmäksi, olla herättämättä mielikuvia. Voiko se herättää ikäviä tai hankalia mielikuvia, jos ei miellyttäviä. Niinhän taide yleensäkin tekee. Puhuttelee tavalla taikka toisella tai voi olla puhuttelematta.

Taiteessa on sääntöjä esim. sommittelusta, väriopista ja jo edellä mainituista suhteista. Kalligrafiassa on sääntöjä kirjainten suhteista: muodoista, kirjainten ja sanojen välistyksistä ynnä monesta muusta asiasta riippuen käsialasta. Kalligrafiseen työhön sisältyy ja pätee myös muut taidetta koskevat esim. edellä mainitut säännöt, joita voi käyttää tekstin tekemisessä ja tai ne voivat liittyä työhön tekstin lisäksi erilaisina kuvituksina.

On paljon asioita, joita opettelemalla voi hallita omaa tekemistään, luoda haluamaansa tai omaa mielikuvaa kuvaavaa. Tekevätkö nimenomaan säännöt kirjoittamisesta kalligrafiaa ja taidetta. Ovatko ne säännöt, jotka tekevät kalligrafiasta myös taidetta. Mikä merkitys on sillä, että joutuu näkemään vaivaa ja ponnistelemaan saavuttaakseen tietyn päämäärän. Koulussa tähän asti opetetulla käsialakirjoituksella on ollut säännöt. Onko koulussa opittava käsiala niin vapaata, henkilökohtaisesti muovautuvaa ja sopeutuvaa, että säännöt katoavat, kunhan kirjoituksesta jotenkin saa selvää eli se on luettavaa. ”Itse asiassa kaikista tavoista, joilla ilmaisemme itseämme nonverbaalisesti, mikään ei ole niin henkilökohtaista kuin käsiala” (Edwards 2004, 254).

Kirjoittaminen on taiteenlaji. Käyttämällä viivaa, erästä taiteen peruselementtiä, käsiala voi toimia taiteellisen itseilmaisun välineenä. Kuten piirtämisessä, myös käsialassa käytetään tiettyjä totunnaisia muotoja, joilla on yleisesti hyväksytty tarkoitus. Samalla ne voivat ilmaista hienovaraisia nonverbaalisia kirjoittajan/taiteilijan tarkoituksia ja mielen heijastumia. Sen meistä monet ovat kadottaneet tänä päivänä. (Edwards 2004, 255.)

Mikä sitten on kaunista, esteettistä, miellyttävää. Onko miellyttävä yhtä kuin kaunis. Kalligrafia on käsin tehtyä kaunista kirjoittamista. Sana kalligrafia tulee kreikankielisistä sanoista: kallos, kaunis ja graphein, kirjoittaa, piirtää. Tärkeää on, että kalligrafia on käsin tehtyä. Koneella kirjoitettu teksti ei ole kalligrafiaa vaikka se olisikin kaunista. Kone vie tekijältä vapauden, joka käsin kirjoittajalla on. Käsin kirjoitetulla tekstillä on myös oma luonteensa. Olen usein kuullut kysymyksen, että onko tämä oikeasti tehty käsin? Voiko tällaista tehdä käsin? Minä kysyn: Voiko tällaista tehdä koneella?

3.1.2 Käsityötä vai taidetta

Taide suhteineen ja sääntöineen tuli esiin jo edellä, mutta pohdin sitä vielä verraten käsityöhön, sillä olen miettinyt koko koulutuksen ajan onko kalligrafia käsityötä vai taidetta. Itse koen sen olevan molempia. Tehtävästä työstä riippuen se on jompaa kumpaa enemmän.

En usko, että ihmisen tarve tehdä käsillään häviää koskaan. Oman kädenjäljen näkeminen on palkitsevaa, samoin käsin tehtävien asioiden hallitseminen ja tieto siitä, että vain ja ainoastaan omalla toiminnallani voin vaikuttaa omaan taitooni tehdä. Kaikki tämä tuo sellaista hallinnan tunnetta, jota tästä ajasta puuttuu. Tekemiseen keskittyminen on rauhoittavaa ja tuo mielihyvää yhtä lailla kuin työn jäljen näkeminen. Tekemiseen liittyy myös vapaus, periaatteessa kukaan tai mikään ei kuitenkaan sanele mitä ja miten pitää tehdä.

”Taiteen tekeminen merkitsi ristiriitaisissa tilanteissa mielenrauhan saavuttamista, eheytymistä... Monet korostivat elämän kokemista mielekkäämmäksi juuri taiteen tekemisen tai muun käsillä tekemisen takia.” Yhteistä esimerkeissäni on yksilön pyrkimys suurempaan psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. (Eskola 1998, 330.) Taide palvelee jotain sellaista mitä en koe voivani saavuttaa esimerkiksi liikunnalla.

Nykysuomen sanakirjan mukaan käsityö on käsin tai käsissä pidettävien työkaluin suoritettu työ tai käsin tehdyn työn tuote.

Käsityö on usein luovaa toimintaa. Siksi se voi olla henkistä pääomaa perusteiltaan horjuvan yhteiskunnan rakenteellisesta muutoksesta selviytymiseksi. Käsityöllä on sosiaalisia, taloudellisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia. Esim. villasukkien kutominen on käsityötä mitä suomalaisimmin. Käsityö on siis osa kansallista kulttuuriamme. Onko kalligrafia (vielä) kansallista kulttuuriamme? Voisiko siitä joskus tulla? Onko taidemuseoissamme kalligrafiaa?

Käsityösanalla on saattanut toisinaan olla myös vähättelevä merkitys. Pirkko Anttilan mukaan: ”Taiteellisesti tai tieteellisesti kevyeksi jäänyttä tulosta on joskus voitu sanoa ’käsityöksi’.” Käsityöllä on saatettu tarkoittaa jäljentävää, toistavaa, ilman suurta henkistä panosta tehtyä työtä, joka kuitenkin on edellyttänyt fyysisiä voimavaroja. Silti sillä yleensä on myönteinen, osaamista, joskus jopa pikkutarkkuutta tarkoittava merkitys. (Anttila 1993, 11.) Onko kirjoittamisen ja kalligrafian välinen suhde sama. Kaikki kirjainten tekeminen on kirjoittamista, mutta kalligrafia vaatii tavoitteellista opettelemista ja harjoittelemista.

Sana taide tarkoittaa Nykysuomen sanakirjan mukaan ”merkityksellisinä pidettäviin aistipohjaisiin elämyksiin tähtäävää luovaa toimintaa ja sen tuloksia”. Taide on myös uniikkia, yksilöllistä ja ainutkertaista, eikä se ole käyttöesine.

Seuraavat myös Anttilalta poimitut käsityöhön liittyvät perusteet sopivat aivan yhtä lailla kalligrafiaan kuin taiteeseenkin. Ne ovat niitä sääntöjä, joilla kalligrafiaa tehdään. Eli käsityön tekemisestä, joka on pääosin osaamisen taitoa, käytetään myös termiä *know-how*, suomeksi taito-tieto, siis tiedoksi siitä taidosta, kuinka jokin työ tehdään. Tämän lisäksi on hallittava tieto siitä, mitä jokin työ sisältää eli *know-what*, sekä pystyttävä vastaamaan miksi jokin työ tehdään, miksi se kannattaa tehdä *know-why*. ”Jokainen käsityö, designprosessi sinänsä on pieni tutkimus arjen tasolla: onnistuakseen työ edellyttää siihen vaikuttavien tekijöiden selvittämistä, tutkimista ja analyysiä. Tämä kritiikki, sama joka kuuluu tieteelliseenkin työskentelyyn, on luonnollinen osa käsityötä. Työ tulokset ovat kaikkien arvioitavissa mutta myös työn tekijän itsensä tietoisuudessa. Käsityössään onnistuva ihminen on aina ollut, varmaankin tietämättään, oman työnsä tutkija, samalla kun hän on ollut sen kehittäjä.” (Anttila 1993,15.)

Kaikkien näiden perustelujen jälkeen, ajattelen, että kalligrafia on taidetta. Se on luovaa toimintaa, joka tähtää merkityksellisenä pidettäviin aistipohjaisiin elämyksiin tai kokemuksiin. Jokaisen työn tekeminen on omanlaisensa prosessi, joka on täynnä kysymyksiä, kokeiluja, vastauksia ja valintoja. Itsessään tekemisprosessin aikana jo tuntee monenlaisia tunteita ja tavoitteena kalligrafiassa on yleensä näköaistin kautta saatava elämys. Löysin myös Anne Sankarin (2013, 12) opinnäytetyöstä kohdan: ”Burgertin mukaan kalligrafia ei ole kuvataidetta. Burgert toteaa, että kalligrafialla (=kirjoittamista) on rajoite, jota kaikilla luovuuden ilmentymillä tai taiteilla ei ole.” Tämä saksalaisen Hans-Joachim Burgerin väite jää vielä odottamaan lisäselvittelyjä.

Kuinka pitkälle käsityön ja taiteen ero on käyttötarkoituksessa. Puhdas taide-esine on vain kokemista varten esim. veistos, maalaus tai kalligrafinen taulu.

”Taidekäsityölle ovat ominaisia seuraavat piirteet: Se on tarve- ja koriste-esineiden valmistamista käsityönä esteettisten näkökohtien ollessa vallitsevina” (Anttila 1993, 29). Näin ollen kalligrafia voi olla joko käyttötaidetta tai puhdasta taidetta riippuen sen käyttötarkoituksesta.

3.2 Teoreettinen viitekehys

Koskaan aikaisemmin en ole tullut ajatelleeksi, että taidetta ja omaa kalligrafista tekemistä voisi lähestyä jostain viitekehyksestä. Kaiken tekemisen taustalla on ollut halu kehittää omia kädentaitoja, oppia uutta, tekemisen ilo, onnistumisen riemu ja tavoite luoda jotain millä ilahduttaa itseä ja toivottavasti myös muita.

Ja sitten on se suuri se. Tarve tehdä käsillä ja toteuttaa itseään. Oman tekemisen tavoitteeni on ollut nimenomaan luoda myönteisiä ja iloisia asioita ja nauttia tekemisestä. ”Taide voidaan nähdä inhimillisen toiminnan muotona, jonka välityksellä on mahdollista etsiä paikkaansa muuttuvassa maailmassa, rakentaa ja ylläpitää oman yksilöllisyyden ainutkertaista kokemista.” Itsensä toteuttaminen voidaan nähdä ihmisen keskeisenä tapana kokea yksilöllisyyttä sekä rakentaa omaa identiteettiä. (Eskola 1998, 312.)

Kuinka tärkeää oman työn tutkiminen jonkin teoreettisen viitekehysten kautta on omalle kehitymiselle tai onko se tärkeää. ”Visuaalisuuteen liittyvän kokemuksen muuttaminen verbaaliseen muotoon ei ole helppo tehtävä elämäkertakirjoittajalle eikä tutkijalle. Taideteoksen tuottamiseen liittyvät kontekstuaaliset seikat kuten lapsuuden kasvuympäristön suhde taiteeseen, tukijoiden ja esteiden kuvaaminen, mahdollisen taidekoulutuksen ja kurssien kuvaaminen, elämässä tapahtuneiden taiteen tekemiseen vaikuttaneiden käännekohtien kuvaaminen ovat huomattavasti paremmin sanoin ilmaistavissa. Vaikeampaa on sen sijaan kuvata itse taiteen tekemistä, prosessia joka alkaa halusta tehdä taidetta ja päättyy taideteoksen tai käsityötuotteen valmistumiseen.” (Eskola 1998, 360.)

Lukiessani lähdekirjallisuutta löysin ajatuksen kokemuksellisesta demokratiasta. Sen mukaan: ”taiteellinen tutkimus tarvitsee pääsyn kokemukseen kaikessa kirjossaan” (Varto, Saarnivaara & Tervahattu 2003, 85.) Eikä taiteellinen tutkimus voi koskaan olla neutraalia suhteessa taitoihin ja taiteellisiin käytäntöihin. Monet viitekehykset ovat kykenemättömiä vastaamaan inhimillisiin kokemuksen syntyä ja luonnetta koskeviin kysymyksiin. Ne eivät vastaa arkikokemuksen antamaa kuvaa siitä, miten ihmisen tieto, taito ja elämä muuttuvat. Taiteellinen tutkimus on vuorovaikutusta, yhdessäoloa, vaikka ketään muita ei olisikaan paikalla. Se ei anna vastauksia, ole täydellistä tai ristiriidatonta. Se on vuorovaikutusta moneen suuntaan, jonka avulla pys-

tymme hahmottamaan missä ja miten olemme suhteessa itseemme ja ympäristöömme. Kokemuksellinen demokratia tarkoittaa ajatusta, jonka mukaan mikään kokemuksen alue ei ole toisen kokemuksen alueen kritiikin ulottumattomissa. Voiko olla vain yhtä hyväksyttyä tapaa tutkia? Eikö sellainen ole parhaimmillaankin rajoittavaa? (Hannula, Suoranta & Vadén 2003, 13-15.) Kokemuksellisessa demokratiassa jokainen näkökulma on oikea ja otetaan mukaan.

Kokemukseksi, tutkimiseksi ja analyysiksi, koen juuri monet kokeilut, niiden arvioinnit, vertailut ja valinnat perusteluineen, joita tässä työssäni olen tuonut esiin. Olen myös kirjoittanut omista tunteistani, vähän elämänvaiheesta, arjen tuomista rajoituksista ym. jotka vaikuttavat paljon mahdollisuuteen keskittyä tekemiseen ja kehittyä. Näistä huolimatta olen pystynyt tekemään paljon, mutta joutunut myös jättämään paljon asioita sivuun, odottamaan parempia aikoja. Minulla on vastuuni, jotka täytyy hoitaa. Toisaalta olen myös koko ajan ajatellut, että aika näyttää mitä tulevaisuus tuo. Pitää vain mennä asia kerrallaan mahdollisuuksien mukaan. Nyt jo on tiedossa monia mielenkiintoisia juttuja ja projekteja, joiden pariin saan siirtyä opiskelun tarjoamien haasteiden jälkeen.

Riitta Harjunen jätti kalligrafeille omassa opinnäytetyössään ”Kalligrafiaa tilassa” kysymyksen: ”Kuinka pidämme hengissä sen taidon, minkä olemme omaksuneet ja viemme sitä eteenpäin niillä alueilla, missä itse vaikutamme?” Tämä on yksi haaste, mihin haluan omalta osaltani vastata. Mutta tulevaisuus näyttää.

3.3 Minä

Opiskeluvuosieni ajan olen käynyt koululla hyvin tunnollisesti ja osallistunut lähipäivien opetukseen. Nyt olen käynyt ohjauksessa vähän. Oma virta ei yksinkertaisesti ole riittänyt tällä hetkellä ajaa tuota väliä. Sähköpostikaan ei ole ihan yksinkertainen juttu, koska vastaukset eivät välttämättä tule juuri sillä hetkellä, kun itselläsi olisi mahdollista tehdä työtä.

Kaiken kaikkiaan tämän työn tekeminen ei olisi onnistunut, ellen olisi voinut järjestää itselleni töistä vapaata. Työpäivän jälkeen ei vaan aina jaksakaan tehdä, ajatella ja

suorittaa, ja on myös huoli, että pitää jaksaa seuraavana päivänä töissä. Toisekseen elämän normaalikuviot, kaikki kotiasiat ja kotityöt ottavat oman aikansa ja niin niiden kuuluukin tehdä. Mutta on opiskelu herättänyt myös hyvin ristiriitaisia tunteita. Tyttäreni, jonka olen maininnut ehkä jokaisessa opiskelun aikana kirjoittamassani esseessä, on käynyt alakoulun tässä samalla. Olenko minä osallistunut hänen asioihinsa riittävästi? Olenko ollut riittävästi läsnä kaikille lapsilleni? Muutama vuosi sitten lapset tapasivat sanoa, että ”Kankaanpää on maailman typerin paikka.” Nyt he ovat kasvaneet sen verran isommiksi, että tuon lauseen aika on ohi. Mutta lause kertoo lasten kokemuksesta jotain. Onko lauseen kuuleminen helpottanut omaa opiskelua? Ei vaan se on lisännyt omaa syyllisyyden tunnetta. Mutta ymmärrän asian. Samoin on se niin monesti ääneen lausuttu: ”Milloin meillä syödään?”

Tiedän, että en ole ainoa joka painii samanlaisten ristiriitojen kanssa omien ja perheen tarpeiden ja odotusten välillä. Camilla Kivilahti-Parlandin sanoin: ”Rakastanko teitä, kun kuvat vilisevät silmissäni, sanat ja sävelet korvissani – ja kuorin perunoi- ta.” Ristiriita perheen ja taiteen tekemisen välillä on erityisesti naisten jakama kokemus. (Eskola 1998, 345). Vuodet eivät ole olleet siksi helppoja vaikka se ei ole aina näkynytkään päällepäin. Sisällä on myllertänyt. ”Elämäkerrallisen kirjoituksen lähettäneet ihmiset eivät olleet vaihtelun vuoksi silloin tällöin taiteen tekemistä harrastavia ihmisiä, vaan suurin osa heistä oli tekemiseensä sitoutuneita, ja he suorastaan tunsivat taiteen tekemisen pakkoa” (Eskola 1998, 312).

Toisekseen sitten: ”Luovaa prosessia ei voi nopeuttaa tai sitoa virka-aikaan” (Varto ym. 2003, 76). Prosessi ottaa aina oman aikansa. Joskus se on nopeampi ja joskus hitaampi. Joskus virka-aikakaan ei estä jotain tapahtumasta ja joskus se hidastaa prosessia siksi, ettei ole mahdollista lähteä kokeilemaan ja tekemään mielessä pyöriviä asioita. Koen nimenomaan, että aika ja joutilaisuus antavat vasta tilaa luovuudelle. Ainakaan itse en pysty omassa työssäni antamaan ajatusten vaeltaa niin kuin ne välillä tahtoisivat. On pakotettava itsensä kuuntelemaan ja keskittymään. Siksi toisinaan tuntuukin, että on helpompi olla aloittamatta tai suunnittelematta omia projekteja, koska niitä ei voi viedä eteenpäin. On hankalaa valvoa ideoiden kanssa, kun tietää, että pitäisi nukkua. On vaikeaa keskittyä töihin, jos ei saa ajatuksiltaan rauhaa. Kalligrafia ja taide vievät aivan omaan maailmaan ja omiin ajatuksiin. Pitäisi joko voida tehdä kokonaan tai sitten ei ollenkaan. Pahimmallaan, parin päivän kouluviikonlopun

jälkeen on ollut vaikeaa ajaa autolla. ”Mistä saan vaihdettua pitkät valot? Miksi taka-peilistä ei näy mitään?”

”Ulkopuolisen maailman loittoneminen ja ajantajun katoaminen ovat olennaisia kohtia taiteen tekemisen tuottaman syvän nautinnollisuuden kuvauksessa. Samoista asioista puhuvat jotkut taiteenkokijatkin suuren vaikutuksen tehneiden maalausten kohdalla.” (Eskola 1998, 361.)

Järjestellessäni prosessipäiväkirjaa mietin, että on hyvä, kun olen tehnyt paljon kaikenlaista. Vaikka mieleeni aina tulee myös sanonta, että hullu paljon töitä tekee, viisas pääsee vähemmällä. Kokeiluissa on kuitenkin sellaisia juttuja, joista jo tiedän, että haluan ja aion niitä ehdottomasti käyttää joskus jossakin. Sekä siksi, että on terveellistä myös nähdä, että sitä jo osaakin jotain. Sitä kun on välillä vaikea ajatella, koska aina odottaa itseltään enemmän, vaatisi parempaa ja täydellisempää, vaikka ei paljon ehtisi tekemäänkään eikä harjoittelemaan. Ennemmin minun pitäisi antaa mennä vaan, tehdä eikä vaatia niin paljon. Se jumittaa. Marika Koskimäki-Ketelän (2013, 50) kirjassa *Iloisia kirjaimia – Oikeilla välineillä* on varsin mukava ja vapauttava lause: ”Älä panikoi. Ne ovat vaan kirjaimia.” Sen kun aina muistaisi.

Nimenomaan tämän luvun loppuun on lainattava kokonainen kappale *Kohtaamisia* -kirjassa olleesta Riitta Nelimarkan artikkelista (Varto ym. 2003, 108): ”Pohjimmiltaan taiteilija pyrkii ajattelussaan ja työssään kohti täydellisyyttä tietäen hyvin, että tehtävä on perinpohjaisen mahdoton. Ehkä kuitenkin juuri kaipuu täydellisyyteen sekä samanaikainen tunne ankeasta epätäydellisyydestä ja riittämättömyydestä itsessä saa tekijän loputtomiin ponnistelemaan taiteen kimpussa, taistelemaan maailmanmeren riiviöitä vastaan tyyliin: vielä näytän, tämän selvitän tai muuten en kestä!”

tuksista, loppuun saatetuista tehtävistä ja projekteista. Pääsääntöisesti olen tyytyväinen. Uskon löytäneeni oman tyylini. Minun ei tarvitse olla mitään muuta. Luotan kuitenkin siihen, että se vie eteenpäin kun teen sellaista mistä itse tykkään ja mikä tuntuu omimmalle. Silloin voin aina seisoa oman työni vieressä. Olen myös todennut, että pidän piirtämisestä erittäin paljon ja esim. miniatyyrien maalaamisesta. Kaikesta pienestä ja tarkasta.

Tekemistä on edelleen hurjan paljon. On monia asioita ja sääntöjä, joita haluan oppia, haluan löytää rentoutta, haluan antaa tilaa asioiden löytyä ja tulla itsestäni. Mielenkiintoista on, että tekemällä tulee koko ajan lisää ideoita. Katselemalla toisten töitä ja lukemalla syntyy uusia ideoita, joita voi suodattaa oman itsensä kautta. Olen todella tyytyväinen siihen pakkoon, joka aikanaan ajoi opiskelemaan, koska pääsin ja ehdin käydä tämän koulutuksen viime hetkillä, kun se vielä oli täällä mahdollista.

Olen aloittanut opettamisen tämän vuoden aikana. Myös siinä on paljon opeteltavaa. Nyt on kuitenkin selvästi sen aika. Aikaisemmin en ollut itse valmis eikä se olisi ollut mahdollista muutenkaan. En voi elää vain ja ainoastaan vielä itselleni, vaikka se siltäkin voi toisista näyttää.

Olen myös oppinut elämässäni, että jokainen hyvä asia tuo mukanaan lisää hyviä asioita. Kalligrafia on niistä yksi ja jään mielenkiinnolla odottamaan tulevaa. Samalla haluaisin haastaa ihan kaikki kiinnittämään huomiota kauniiseen tavalliseen käsialaan ja jakamaan käsintehtyjä juttuja myös postitse. Se on aina henkilökohtaisempaa kuin kuvat jossain sosiaalisessa mediassa, joilla on oma tärkeä paikkansa.

Sain itse vastikään postitse pellavakankaasta tehdyn, ristipistoin kirjaillun ja kirjoitetun kirjekuoren. Sellaisen saamisen tunnetta ei voi korvata mikään.

LÄHTEET

Anttila, P. 1993. Käsityön ja muotoilun teoreettiset perusteet. Porvoo: WSOY.

Edwards, B. 2004. Luovan piirtämisen opas. Jyväskylä: Kustannusosakeyhtiö Opos.

Eskola, K. 1998. Elämysten jäljillä. Taide ja kirjallisuus suomalaisten omaelämäkerroissa. Rauma: Kirjapaino Oy West Point. Tietolipas 152. SKS.

Hannula, M., Suoranta, J. & Vadén T. 2003. Otsikko uusiksi - Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat. Tampere. niin & näin -lehden filosofinen julkaisusarja. Viitattu 22.8.2014.

http://netn.fi/sites/netn.fi/files/Hannula_Suoranta_Vaden_Otsikko_uusiksi-web_0.pdf

Harjunen, R. 2012. Kalligrafiaa tilassa. Pohjanlinnan yläasteen taidelasiseinät ja -ovet. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201203253738>

Koskimäki-Ketelä, M. 2013. Iloisia kirjaimia – Oikeilla välineillä. Painettu Suomessa.

Sankari, A. 2013. Siivekkäät: Kalligrafiatyöt osana kahden tekijän teemallista näyttelyä. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.10.2014 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2013113019170>

Taiteen Pikkujättiläinen. 1995. Porvoo: WSOY.

Varto, J., Saarnivaara, M. & Tervahattu, H. 2003. Kohtaamisia – Taiteen ja tutkimisen maastoissa. Hamina: Akatiimi Oy. ARTEFAKTA 13.

<http://www.vr150.fi/#historia/menneisyyden-mosaiikki> Viitattu 27.10.2014.

Ryynänen, H. 2013. Eläköön rakennus! Uusi käyttötarkoitus – uusi elämä -artikkeli.

<http://www.suomisanakirja.fi> Viitattu 27.10.2014.

Raahen Lehti.

LIITE 1

Tietoja Raahesta ja sen ympäristöstä.

N° 94. — 1899.

Keski- ja Raahen Jouluk. 6 p.

Tilauksista: Raahessa koko vuodelta 3 mk.,
1/2 vuod. 1 mk. 75 p., kuuk. 40 p. — Posti-
tissa koko vuodelta 4 m. 25 p., puol. vuodelta
2 mk. 45 p., kuuk. 41 p. — Amerikka-
sa koko vuodelta 2 doll.

Vastaava toimittaja: **Wilho Jämsén.**
— Telefooni n° 39. —

Raahen Lehti ilmaitaan joka keskiviikko ja 1 ranta- ja saunapäivällä.

Ilmoituksia vastaanotetaan lehden ulos-
antopäivästä. Ilmoitushinta: etusiv.
15 p. ja takasiv. 10 p. pienen rivin ti-
lalla. Seisovilla ilmoituksilla myönne-
tään alennusta.

Arv. yleisölle saan täten ilmoittaa, että tänään
olen avannut Rob. Rossanderin
omistamassa talossa

uuden ja ajanmukaisen Kauppa-liikkeen,

toivoen hyvillä tavaroilla, kohtuullisilla ja säännöllisillä hinnoilla
sekä kohteliaalla palveluksella saavuttavani arv. yleisön luottamuksen.

Samalla saan ilmoittaa, että tämän Joulukuun 17 p:nä

awaan erikois-

Rautatawara-kaupan

entisessä Työväen Kaupan paikassa, varustettuna tarpeellisilla ra-
kennus-, maanviljelys-, talous- ja käsityö-tarpeilla.

Piakkoin tulen julkaisemaan erityisen tavaraluettelon.

Kunnioituksella

Aug. H. Soini.

Ilmatietoja Raahesta,

klo 7 aamulla.

Jouluk.

Ilma-	Ilman	Lämpö-
tila-	tilan	tilan
puoli-	puoli-	puoli-
2. 748. —	9. pilv. ENR. heikko.	
3. 751. —	5. pilv. tyyni.	
4. 755. —	11. selkeitä, tyyni.	
5. 740. —	9. pilv. E. kiivas.	

Päivälistä.

Lainakirjasto sunnunt. ja keskiv. klo 6—7
j. pp.
Lukusali klo 9 e. pp.—9 j. pp.
Maistraatin kanslia klo 1/10—1/11 e. pp.
Maistraatin istunto joka maanant. klo 10:15
e. pp.
Merimieshuone klo 8—10 e. pp.
Notarius publicus klo 1/10—1/11 e. pp.
Maistraatin kansliassa.
Pastorin kanslia klo 9—10 e. pp.
Postikonttori klo 8—12 ja 4—6 pyhäpäivinä ja
sunnuntaihin klo 8—10 e. pp.
Rahatoimikamari keskiv. klo 12—1, lauant.
klo 5—6 j. pp.
Tullikamari ja pakkihuone klo 9—1 e. pp.
ja 4—9 j. pp.
Wiskaanin kanslia raatihuoneen sivuraken-
nukseen klo 11—12 e. pp.
Sahkonanomakonttori auki arkina 8—2 ja
5—7 sekä sunnuntaihin 9—11 ja 5—7
Lääkärin vastaanottoajat: Kaupungin-
lääkäri H. Holmström 10—11 ja 1/5—1/6.
Pöytäkirja C. Gustafsson 10—11
ja 1/5—1/6 j. pp.
Pankki: Kansallisen pankki klo 10—1.
Pohjoismaiden osakepankki klo 10—1.
Yhtymäpankki klo 10—1.
Postisaatopankki klo 9—12.

Säästöpankki joka lauantai klo 6—8 illalla
Posti lähtee: Lapin asemalle joka aamu
klo 7 — Pyhäjoelle joka perjantai klo
12 päivällä.
Posti saapuu: Lapin asemalta noin klo 1/11
yllä. — Pyhäjoelta joka perjantai klo
10 e. pp.
Kirjalliset tyhjennettävät k'o 6 e. pp.
ja 6 j. pp.
Huntokauttamisto, 2n kaupassa n° 3,
anki joka päivä klo 1—2.

Juonien kulkuu Lapin asemalla. Pos-
tijuna lähtee Lapin asemalta etelään
pää klo 11, e. pp. sekä pohjoiseen
pää klo 6, j. pp. Tavarajuna lähtee
Lapin asemalta etelään pää klo 3, j. pp.
ja pohjoiseen pää klo 12 päivällä.

KULLERVO.
Tapahtumavakuutus Osake Yhtiö.
Asiamiehet: A. H. Soini ja W. Wirtanen.

Ilmoituksia.
Salon emäseurakunnan tunnus-
weron
rästitanto
toimitetaan Minjaaren talossa
Maanantaina Joulukuun 11 p:nä
1899.

M. Rinsko.

Kuulutus.

Raahen kaupungin valtuus-
miehet kokoontuvat lakimää-
rätseen joulukuunkokoukseen
Keskiviikkona joulukuun
27 päivänä 1899 kello 6 jäl-
keen puolenpäivän käsitte-
mään ja päättämään kaupun-
keja varten säädetyt Kunnal-
lishallinto-asetuksen 16 §:ssä
määrätyistä asioista sekä muis-
ta mahdollisesti esiintyvistä
kysymyksistä. — Raahessa,
Joulukuun 5 p. 1899.

Valtuusmiesten puolesta:
H. A. Ingman.

**Nimeni, joka tähän asti
on ollut J. Schütten,
on tästä lähtien J. Schüt-
te. Pyhäjoki 1899.**

J. Schütte.

HUOM.! Tänään myydään kaupattorilla **HUOM.!**
hienon hienoja

ruotsalaisia, saksalaisia ja parisisalaisia tuolia,
ikkunasärmejä y.m. y. m.

HKOM. Aiooastaan tänään!

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI.

Säästökassatililla

oleville varoille hyvitetään vuonna 1900 korkoa 5 %
mukaan.

Henkivakuutus-osakeyhtiö

SUOMI.

Yhtiön asiamiehinä allamainituissa paikkakunnissa ovat

Raahessa: Ernst Lackström.
Aug. Soini.

Kalajoki J. Hiivala. Ruukki: J. Halmetoja.
Oulainen J. K. Oksa. Ylivieska: J. Lampinen.
Pyhäjoki: K. Reponen.

KULLERVO
myöntää kaikenlaisia
Tapahtumavakuutuksia.
Edullisimmat ehdot!
Asiamiehet: A. H. Soini ja W. Wirtanen.

Oulun pataljoonan soitto-
kunta antaa

Konsertin

Kauppakoululla

tänään keskiviikkona klo 1/28
j. pp.
Sisäänpääsymakso Smk 1:50.
— Koulunurisolta Smk. 1:—.

Kuulutus.

Ehdotus Raahen kaupungin
tulo- ja menoarvioksi vuodelle
1900 on Raatihuoneella näh-
tävänä neijäntoista (14) päi-
vän kuluessa tästä päivästä
lukiin.

Raahessa Joulukuun 5 p.

1899.

Valtuusmiesten puolesta:
H. A. Ingman.

Paperipussia

myytävänä

Rossanderin Paperikaupassa.

Raahessa, Jouluk. 6 p.

Raahen juhlat

joulukuun 5 p:nä 1899.

Klo 7 aamulla herätti kirkon tello-
jen soitto Raahen juhlanviettoon. Enis-
tuinen viima wallitfi ulkona jo aamusta
alkaen aina foto päinään, mutta se ei
siene tiioin juhlamiehtiä häirinyt, siihen-
hän täällä vanhaa merikaupungista
on tulla totuttu. Edellisenä päivänä
oli jaapunut kaupunkimme Oulun pa-
taljoonan torwisoittoa ja joku
määrä vieraita. — Päivän juhla-
not olivat seuraavat:

Raahen kaupungin historia.

Klo 1/28 ennen juhlanmaailpaue-
lusta fotoontuival kaupungin valtuus-
miehet ytimääräiseen kokoukseen päättä-
mään Raahen kaupungin historian fir-
joittamisesta. Aliaa hartilemaan oje-
tetun toimikon ehdotuksesta päättivät
valtuusmiehet ytimielijesti kaupungin
historian firjoitettavaksi. Siihen tar-
vittavat warat, noin 3 a 4 tuhatta
teijäpallfiota ja tuhannen marffaa poi-
nufinastumffia, päätettiin hauffia fiten,
että nyt tänä wuonna wiinawerora.

